

mányzatot a' bécsi békekötésig (octob. 14.) A' nép sokaig nem hitt ennek, mert az ellenkező hírek gyakran megcsalák. Végre Hofer alája veté magát *Eugen* vicekirálynak és a' bajor főparancsnoknak. Örömet megszabidották volna ötét, de hazai földének szeretete minden tanácsot megvetett az Ausztriába szaladásra. Két hónapig tartózkodott elbujva jég és hó alatt egy alpesi kunyhóban Passeyrben, mincutána november' közepén némely dühösködők hiradásaitól elcsábítván 's újra ellenségeskedni kezdvén, az amnestiát magára nézve fogatlanná tette. Sokáig hasztalan keresék a' francia generálok, míg végre *Donay*, hajdan megbizottja Hofernek, de utóbb általa megsértetett, elárulta 's a' felkereső csapatot maga kalauzolta. Januarius 20. 1810 elfogatók Hofer, és Mantuába vitették, hol hadtörvény tartatván felette, noha a' szavak meg valának oszolva, 24 óra alatt agyon lövetett, hogy az ausztriai közbenjárás későn érkezék, minthogy épen Napoleon' egybekelése tartatott Louizával. Állhatatos lélekkel ment Hofer a' halálnak. Családjá' vesztességét kipótolá felséges Uralkodónk, 's a' nemesi rangra emelé, az elhunyt hősnek pedig *Schaller* szobrással emléket emeltetett az in-sprucki templomban Maximilian' sirja mellett.

Képünk ezen szobrot terjeszti elő. A' művész harmadfél esztendeig nagy szorgalommal dolgozott rajta, de jutalmazza is a' feladásnak szerencsés kivitelét minden ismerők' magasztalása. A' tíról hős azon falusi egyszerűségében, erejében 's külsejében szemléltetik itt, melly kerát 's nemzetét bélyegezi. Látszik a' tíról vezér zászlójával, vallásáért, császáriáért 's hazájáért elszánva, lövész kalpagjával, melly a' védett földön hever; látszik a' jámbor hős izmos arczát égre emelve, 's nyugodtan azon sziklán, melly néki hazája 's hazája' Atyjának tulajdona.

Z s i r á f.

Azon mértékben, mellyben az ember kiterjeszté uralkodását a' földön, hódolatoként foglalván el a' sikságot ültetvényel, az erdőt kipusztítással, vonultak vissza a' vadak előtte. Ezeknek száma nagyon megkevesült, nem annyira

azért, mivel az ember szerfelett pusztítá, mint azért, mivel nyughelyeikben 's életmódjokban háborgattatván, és gyakran a' nekik legkedvesebb fájokról elüztetvén, kényszerítették szünetlenül gondoskodni magok' fentartásáról, 's fajzatjok' nevelésére kevésbé ügyelhetek. Megjegyzésre méltó, hogy vannak olynemű vadak, mellyek iránylag véve szembetünőbleg kifogytak; okát onnan meggyarázhatni, hogy kezdetben is csekélyebb számmal valának. A' természet nem akará erejét vesztegetni ragadozó állatok' teremtésével; 's ezek nem hogy nagyobb társaságokban élének együtt, hanem inkább valahányszor össze találkoznak, czivakodnak egymással az erdők' uradalma felett.

A' ragadozókon kívül más nemek is ritkábbakká lőnek apródonként, 's ezek közt a' *zsiráf*, melly a' teremtésnek egyik legszebb tárgya, különös tekintetet érdemel. Bár mily ismeretes lehetett is ez a' régiek előtt, most keveset tudunk róla, főképen vadon állapotjabeli életmódjáról. A' görögök nem emlékeznek róla, de a' római circusban Julius Caesar alatt láttatott vala már, midőn a' népet ama' szörnyű viadalal mullatató a' politika, mellyben háromszáz oroszlán jelent meg egyszerre. Hihetőleg itt sem mutogató bátorságát a' zsiráf, hanem csak kellemes látmányul szolgált jelenlétével a' rómaiaknak.

Ez a' szép, 's talán minden négylábuak közt legmagasb állat, több tekintetben nevezetes; de mivel csak Afrika' némely vidékein tenyészik, hová az európaiak ritkán hatnak be, vadon életbeli módjára nézve gyanításokkal kell megelégednünk, következeseket huzván természeti alakjáról 's feje' szerkezetéről. A' XV század' vége felé Medicis Lorenezónak küldött volt az egiptomi szultán ajándéku egy zsiráfot; azon kívül soha sem látott a' keresztény Európa olyat, 's nem csuda, ha létele is kétségbe hozatott, kivált minthogy emlékezete is oly számtalan mesékkal egyvelített. — De épen ezért, most miután az ujabb korban néhány példány hozatott Angol- és Franciaországba, nem csudálkozhatni eléggé néhány természetvizsgálók' szájából vett leírásán, mellyet most az eleven tapasztalás annyira igazol.

A' zsiráf' magassága 15 láb, sőt azt állítják, hogy már 20 láb magasságu is találtatott.

Sok hasonlósága van a' szarvassal, tevével és parducczal; az elsőnek szájával bir, a' másodiknak nyakával, a' harmadiknak bőrével. Élénk és szelid szeme békes természetét bizonyítja, felső ajka, melly az alsónál jóval kijebb nyulik, mutatja tehetségét falevelek' és ágak' leharapására, fogai pedig és körmei a' kérődző állatot árulják el, mert minden állat kérődző, mellynek hasított körme és egyszer'smind szarva vagyon. Fűvet is eszik, noha nem gyakran, mert hazájában keves legelő van. Eleitől fogva tudatott, hogy testének első része sokkal magasb a' hátulsónál, 's több irók nem kételkedtek ezt egyenesen kétszer annyi magasságának mondani. De ez valóban tévedés, mert a' különbség nem olyan nagy. — Feje kétség kívül legszebb része egész testének. Ezen két egyenes, mind felül mind alól egyenlő vastagságu szarva van, 's ugyan azon bőrrrel bevonva, mellyel testének többi része: felül azonban szőrben végződnek mint a' festő ecset; egymástól nem igen távol állanak, 's a' homlokcsontnak folytatódásai. Nyaka nem olyan hajlékony mint a' tevéé, azért mindig egyenesen fentartja, mintha a' távolba akarna kinézni. Minthogy az állatnak hosszúsága csak egy harmadrészét teszi magasságának, csak letérdelve ehetik és ihatik. Nyelve hosszú 's hegyes. Állkapczái mindkét oldalról hat hat foggal rakvák, de az alsó soron nyolcz nyolez foggal több van. Körmei hasítottak mint a' szarvas marháé, 's az első lábain lévőek hosszabbak mint a' hátulsóké. Lábszárjai igen nyulánkok és vékonyok, de térdeken szembetűnőleg kicsucorodtak, úgy hogy az állat nyughatik rajtok. Az is tévedés, noha sokan állíták, hogy az első lábak hosszabbak a' hátulsóknál, mert ez csak messziről látszik úgy, hanem valósággal csak a' váll magasabb. Ótalmazni úgy szokta magát mint a' ló, t. i. hátulsó lábaival rug, még pedig oly gyorsasággal, hogy rugásait meg nem lehet számolni. Ezen ügyességével még az oroszántól is védi magát, a' nélkül, hogy szarvainak hasznokat venné valaha. Azonban nem mindenkor lévén rugása elegendő fegyver ellenségi ellen, társaságban szokott élni és Szerecsenországban mindig öt hat szemléltetik együtt. Szerfeletti magassága hihetőleg önt egy kis félelmet a' tigrisbe 's oroszlan-

ba, mivel ezek csak akkor támadják meg, ha magánosan lelik.

A' him és nőstény zsiráf hasonlít egymáshoz mig fiatal, de a' him harmadfű korában elveszti szarváról a' szörbojtot. Az eleinte lángheres bőr idővel homályosabb színt vesz magára, 's végre a' nőstényé sárgássá leszen, a' himé pedig feketebarnává. Mind ezen kétféle színről, mind a' bőr' foltjainak másféle elosztásáról, meg lehet a' két nemet különböztetni távolról is. Egyébiránt a' nőstény nem olyan magas mint a' him, sem szarva nem olyan hosszú mint amazé; 12 hónapig vemhes, és rendszeren egyet ellik.

Ha a' zsiráf síkságra teremtetett volna, a' több sivatagsági állatokkal egyenlő lenne gyors futásban; de ezen jelességet megtagadta tőle a' természet, mert kétség kívül nem lenne haszna. A' zsiráf lépést jár, az az, első bal lába egyszerre mozdul hátulsó bal lábával, hogy menését bokrok és magas füvek ne gátolhassák, mi megtörténne, ha más állatokkal egyenlő járása volna, mellyek ezen akadályokat ugrással győzik meg, mit a' zsiráf tenni nem tud.

Az vétetett észre, hogy az egészen felnőtt zsiráfnak szarvai meg vagnak kopva belőlről, 's abból azt következtették, hogy fejét a' fához szokta dörgölni. De valyon nem onnan ered-e ez, hogy szarvait az ágak' tördelésére használja, ezeket szarvai közé vévén, és úgy törvén le? Ezen gyanítást az a' körülmény látszik hitelesíteni, hogy ha a' szarv fegyver gyanánt volna adva, hegyesen végződnék, mint minden más állatok' szarva, mellyek azt fegyverül viselik. De minek is adott volna a' teremő megtámadó fegyvert olyan állatnak, melly annyira szelid, hogy az ember' uralkodását könnyen megszokja, 's néhány hét mulva már vezetni hagyja magát mint a' gyermek? De mindez csak gyanítás, és az is fog maradni, mig valaki szorosabban nem vizsgálja a' zsiráfot hazájában, mi ugyan nagy nehézségekkel van egybe kötve, a' mennyiben ezen állat a' magánosságot szereti 's az ember' közelét kerüli.

1825 esztendőben 3 fiatal zsiráfot küldött az egiptomi vicekirály Európába; egyet Londonba, melly kevés ideig élt; másikat Németországba, melly szinte csak hamar eldöglött, harmadikat Párisba, melly még most is él. Ez az

utolsó nem volt több 8 hónaposnál, midőn Egip-tomból kihozatott, és tejjel tartatott; több tehe-nek vitettek vele hajóra, 's ezek között egyik most is áll óriási szaptatottja mellett egy ólban. Midőn ez a ' szép állatt Párisba érkezett, 11 lábnyi magasságu volt, az óta 4 lábot nőtt, 's ugy látszik, elérte tökéletes magasságát. Hátl-só lábai csak 2 1/2 lábnyi távolságra állnak az elsőktől, 's ha egy oldalán lévő két lábát nem egyszerre emelné, egyet sem léphetne a' nélkül, hogy hátulsó körmével meg ne ütné az első. Szaladása tehát nem gyors, de sokáig győzvé, lóval is nehéz utolérni.

Legnevezeteseb organuma a' nyelve, mely-lyet oly formán használ mint az elefánt or-mányát; ez egészen izmakhóll áll, 's annál fogva kinyújthatja és megrövidítheti, sőt néha 10 hüvelyknyire is kinyújtja, hogy a' ezélba vett tárgyat elérhesse, 's gyakran ugy elvékonyít-ja, hogy vége csak fulánknak tetszik. Mikor eszik, szerfelett érdekes ezen violaszínü nyelv' mozgásait látni, mily gyorsasággal jár ki 's be a' szájon. Kétségen kívül van, hogy ez a' nyelv a' levelek' és gyümölcsök' letépedésére adatott. Ezzel félretaszítja az ártalmas nö-vényt, és csak az izletesebbeket válogatja ki, 's mivel ezen válogatás miatt a' napsugároknak szüntelen kitétetve a' nyelv, feketés nyálkával hálóként vonatott be, hogy a' hőség hólyagokat ne támasszon rajta.

Az, melly Párisban tartatik, minden tavasszal nyughataatlan és sokkal elevenebb mint másszor. Szeretne kimenekedni a' szabadba, valami érzet ösztönzi, melly mintegy a' szabadság' vágya; a' hézak, mellybe zárva van, igen szoros neki, és széttörné, ha lehetne. Egyszer sikerült is a' kiszabadulás, és csak nehezen le-hetett ismét befogni. Mind a' mellett nem vé-tetett észre, hogy elbődült vagy haragjának más jelét adta volna.

Látása nagyon éles a' zsrífnak, valamint hallása is, nem csak azért, mert szemei igen élénkek, hanem azért, mivel ezek úgy vannak alkotva, hogy velök az állat hátra vagy visszafelé is lát, 's így ellenségét minden felőlről észreveszi. Bőrének fényessége, telt husa, erős egészségét mutatja. Természeti állapotjában nem lehet félnék, mert ha a' párisi kieresztetik kalitjából, mindenhez közeledik, a' mit azelőtt

fogva látott. Egy állat sem ereszti magához egész állatseregletben. A' zőrej felébreszti ugyan figyelmét, de nem rettegte.

Az Asperni ütközet.

Aspern falu, a' Duna' bal partján, majd ál-talellenben a' bécsi praterrel, a' háboruk' törté-netében egyik legnagyobb ütközet miatt neveze-tes. 1809 évi májusban az újabb kor' két leg-nagyobb tábor ezen ponton állott; a' francia egyesült tábor tudnillik a' Duna' jobb partján Bécsnél, az ausztriai a' bal parton, a' March-felden. Majus' 20-kán a' Duna' nagy ágán, Lobau szigetnél, hidat ütetvén Napoleon, át-szállítá táborát. Lobautól ismét a' keskeny Du-naágon veretett híd a' bal partra. A' francziák megrakák ekkor Aspern és Eszlingen falukat, 's a' közöttök fekvő síkot; bal felől kiterjesz-kedtek még Hirschstaetten-ig, 's jobbra Enzers-dorf városkát megrakák. Lobau sziget tanya-helyül szolgált, honnan szüntelenül küldöztet-heték segítség, a' nagy híd pedig biztosítá a' közösülést a' Duna' jobb partjával.

Károly főherczeg fegyverre parancsolá az ausztriai ármadát, elhatározván a' francziák' megtámadását. Meg is történt az május' 21-kén, pünkösöd vasárnapján. 12 óraker megindult az ausztriai tábor, három óraker kezdődött az óri-ási ütközet. Az ausztriaiak öt hadlábban nyo-multak elő. Az első visszaszorítá a' francziákat Hirschstaettentől, és most Aspernnél egy ha-sonlíthatatlan viadal kezdődék. Minden utezán, minden házban, minden csürben küzdöttek. Sze-kér, eke, borona folyvást dühöngő tűz alatt takarítaték félre, hogy az ellenséggel vagdal-kozni lehessen; tornyot, magas fákat, padot, pinczét el kelle foglalni, míg a' helységnek urá-vá lenni lehetett; 's ezen drágán vásárlott bir-tok csak egy egy perczig tartó mulékony vala. Csak estve felé sikerülhetett az első és máso-dik ausztriai hadlábbnak elfoglalni Aspernt.

Azalatt hogy jobb szárnyukon győzedel-meskedtek az ausztriaiak, a' negyedik és ötödik hadláb a' bal szárnyon megraká Enzersdorfot mellyet a' francziák elhagytak volt, 's Eszling-re egy sikertelen megrohanást próbáltak. A'

P. Siraff.

Hoyer

harmadik hadláb pedig Aspern és Eszling közt csatába keveredett a francia vonallal, mely mindkét részről a legnagyobb elkeseredéssel folytatott, de semmi elhatározó következménye nem vala. Ezalatt előnyomult herceg *Liechtenstein* a lovasság tartalék részével, a francia lovasság pedig ellene szegült. Hihetetlen vitézséggel 's állhatattal folyt a küzdés. Végre visszavonult a francia lovasság, az ausztriai pedig a harmadik hadlábhoz csatolódék.

Épen oly kevés sikere lett az ausztriai bal szárnyra irányzott ellenségi megtámadásnak, mert ezt a negyedik hadláb feltartóztatá, a tartalék huszárság pedig veszteséggel veré vissza. Még estveli 7 órákor 3000 francia lovag igyekezett a harmadik hadláb bal szárnya 's a tartalék lovasság közt áttörni; de mindkét oldalról ezélba vétetvén, kénytelen volt hátrálni; egy része ezen csapatnak elvágott és elfogott. Általában az éj vetett véget ezen vér-füldőnek.

Másnap reggeli 4 órákor újra kezdődött az ütközet Aspern körül, ismét kemény viadal támadt, az öldöklés rémületes dühhel folyván vérözönbe fuldokoltatá a lehullottakat; míg végre *Scharlach* megtöré és széljelveré *Napoleon*nak eddig győzhetetlen testőrseregét, 's ezen nagy pillanatban, melytől statusok 's nemzetek sorsa elhatározólag függött, a győzedelmet megkezdvén, a történetek folyamatját Ausztria részére hajtá. Elfoglalá Aspern füstölögő romjait, 's lángok közepette minden heves megtámadást visszavere, győzhetetlen vitézséggel őrizvén a falut, drágábbat a colchisi kincsnél, mely az egész harcmezőnek középpontja vala.

A két főtábor Aspern és Eszling között a síkon nap keltétől fogva küzdött. A francia nagy csapatokra osztott gyalogság előnyomulva állott, és közte a nehéz lovasság tömegekbe szorítva; iszonyu számmal fedezék homlokát az álgyk és bombák. Az ausztriai részről gróf *Bellegarde* és herceg *Hohenzollern* hadifestei állattok ellent. Ezekhez csatolódék herceg *Lichtenstein* tartalék lovassága és számos pattantyusság. Két részről több durrogott 400 álgynál, a szűk helyen kétszeresen gyilkolólág; a legvénebb katonák sem emlékeztek hasonló tüzre. Buonaparte ellovagolt rendei közt 's bátorítá harczosait. Károly főherceg az ausz-

triaiak merészségét gyulasztatá; maga megragadá a már hanyatló *Zach* osztálynak zászlóját 's ujra fellelkésíté példájával. A körülte voltak töbnyire megsebesültek.

A főhercegnek az a szándéka volt, hogy a francia hídát, mely a Duna jobb partjától Lobau szigetbe vitt, elrontsa. *Magdeburg* kapitánnyal tehát vizimalmokat és megterhelt hajókat eresztete le a Dunán, melyek a hídát széttörék. Ez a szerencsés találmány semmi vétevé a főtábor közösülését a jobbsparti tartalékkal, 's a löszerek előhordását meggátlá. Mihelyt megtudák az ausztriaiak ezen vállalat elsülését, legnagyobb erővel rohanák meg a francziák állását reggeli 9 órákor. A tüzelés szakadatlanul folyt, 's a gyakran és hirtelen egymást váltogató megtámadások, mind kardal mind bagnéttal, oly erőszakosok valának, hogy a hadi történet csak keves példáját mutathatja. A francia armada igen szorosan össze nyomatott, 's állhatatosan védelmezé magát; de már nem győzedelemért küzdött, hanem önmegtartásaért és Lobau szigetbe biztos visszavonulásaért. Ezen visszavonulás fedezésére Eszling falu megtartása szükséges vala; a francziák a Dunán átkelésökben, és kivált az első ütközet utáni éjszakan tekintetbe vették ezt. Egész falu sáncokkal és árkokkal vétetett volt körül. A leégett házak falain lövőlyukak csináltattak. A helység háromemeletű magtára kemény építményü lévén, belőlről jól elláttathott pattanyuval és legénységgel; még a fedél is átfuratott lövőlyukak miatt és oltalomra fordítatott. Kivülről sánczal kerítetvén be ezen magtár, mintegy fellegvárát képezte Eszlingnek. A negyedik és ötödik ausztriai hadláb már korán reggeltől fogva a francia jobb szárnyal viadalba keveredett, Eszlingnél mely délig tartott. Tizenkét órákor Eszling és a magtár megrohanás alá vétetett a granatéros tartaléksereg által, mely a véres ütközetben kifáradt osztályokat felváltá. A legnagyobb hévvel őt rohanást tevének mieink, de minden erőlködés foganatlan vala, mert a francziák mindent elszántak oly pont védelmére, mely ha Aspern után elveszne, egész ármadájok tenkre lételét fogá maga után húzhatni. Eszling oltalma alatt, 's egy kis hidsánczal fedeztetve a bal parton,

hátravonult a' franczia tábor a' Duna' keskeny ágának épen maradt hídján Lobau szigetbe. Az ütközet ezen második napon 15 óráig tartott.

E' kétnapi ütközetben csaknem mind az kimerítetett, mi a' megtámadásban és védelmezésben rémületes van. Gyalogság és lovasság puskával, bagnéttal és kardal kölesönösen mérköztek. Különösen kitűnt az artilleria. Francia tudósítás szerint 40,000-nél több, ausztriai, értesítés szerint pedig 51,000 álgyu- és kartácslövés tétetett az ausztriaiak által.

Az ausztriai tábor 75,000 emberből állott és 288 álgyuból. A' francziák' mennyiségét 's veszteségét nem tudhatni bizonyosan; de bizvást tehetni 100,000-re, holtjaikat és sebesültjeiket pedig 40,000-re, kik között *Lannes* tábornok Napoleon' sógora, és több osztályos generálisok. Az ausztriaiak 20,000 embert vesztek. Fogoly kevés vala, mert mind két résznek jelszava volt: győzni vagy halni!

Az asperni ütközet örökös emlék maradand az ausztriai háboruk' évkönyveiben.

T i g r i s.

(Folytatás.)

A' legény végre előjött, mindenik kezében egy egy megfojtott tigriskölyköt hozván kötelen, 's kiveté a' nyiláson a' tigris' lábaihoz. Az állat nem vevé azonnal észre, hanem esendesen megszagolgotá 's nagy vigyázattal forgatá egyik oldalról másikra. De mihelyt meggyőződött, hogy dögölvék, oly áthatólag 's kétségesen ordított, hogy kénytelenek valánk füleinkeket bedugni. Kárhóztatván legényemnek barbarusságát, feleletének durvaságából fájdalom azt kellett kivennem, hogy a' szabadulásnak minden reményét elveszté, 's most már a' szolgának urához való alázas viszonyát megszüntnek tekinté. Mi engem illet, még mindig reménylém, hogy valami váratlan segedelem megszabadítand e' rettenetes helyzetből, ha nem tudtam is miképen jöhetne az.

Azalatt megszűnt a' fergeg, 's az erőszakos orkánt szeliden lebegő szél váltá fel. A' madarak' éneklése ujjalag zengett az erdőben, 's az esőcseppek, melyekben a' nap' sugári tük-

rözödtek, számtalan gyöngyökként ragyogtak a' lombokon. Látám barlangunk' nyilásán, mint követé az elemek' felháborodását a' természet' ébredése, 's azon kontraszt, mellyet helyeztünk képezett a' nyugodt kül-scenáival, még iszonyabban érezteté ezt velünk. Mintegy a' sirban valánk mi, mellyből semmi sem szabadíthatott meg, mert a' mythosbeli Cerberusnál sokkal rémületesb szörnyeteg őrzé annak nyitját, dögölt kölykeinél hevervén. Nyulánk természetü büszke állat vala; egész hosszukban kinyújtott tagjairól látni lelete izmainak rendkívüli erejét; nagy fogakkal fegyverzett szájából vastagon turá a' tajtékot. Hirtelen egy tartós ordítás hallatszék távolról, mellyet a' tigris panaszos sohajjal viszonzta. Az indusok elsikolták magokat, mi uj veszedelmet gyanítatott velünk. Félelmünk néhány percz mulva megvalósult, mert egy másik tigris látánk hajlékunk felé előugrándozni. „Ezen ellenségünk még veszedelmesebb leend a' másiknál“ mondá Wharton ur, mert ez a' nőstény, pedig ezek minden állatfajnál irgalmatlanabbak azok iránt, kik megfosztják kölykeiktől.“

A' nősténytigris' ordítása, mihelyt kölykeit dögölvé látta, mindent felülmula, mit eddig hallottunk; a' him tigris együtt ordított nősténye' panaszrívásához. Ez utóbbi hirtelen megszünt bögésével 's még csak egy siket mormogást hallottunk; azután látók a' nyiláson, mint emelé fel füstölgő orrát mindenfelé tekingetvén. Majd reánk estek szemei, 's azonnal dühödvé szökött elő, mintha erővel bé akarna menedékünkbe tolakodni; 's talán sikerült volna is rendkívüles erejü körmeinek a' kő' elfordítása, ha minden erőnkét elő nem vevők visszatartására. Látván az anyatigris, hogy fáradalma foganatlan, visszatért párjához, 's ugy látszott, egy ideig tanácskozott vele; azután mindkettő eltávozott néhány lépésnyire, 's utóbb eltűntek szemcink elől.

Eltávozásuk után mindjárt megjelentek vezetöink a' barlang' nyilásánál, ösztönözvén, hogy a' szabadulás' egyetlen alkalmán kapjunk, mivel a' tigrisek a' hegy' magasb részein más nyilást fognak keresni, mellyet bizonyosan találhatnak az ide bejövételre. Gyorsan elfordítók tehát a' követ, 's elhagyók a' borzasztó helyet, mellyben elevenen eltemettetésünket vártuk.

Wharton jött ki legutoljára, mivel meg akarta előbb keresni kétszövű puskáját, míg nekünk csak gyors elfutás forgott eszünkben. — Nem sokára ismét hallók a tigrisek ordítását, noha még jó távolságra, 's vezetőink' nyomdokit követve félre csavarodtunk. A' sok faág és gyökér, mellyel a' fergeteg behinté választott utunkat, megnehezíté szaladásunkat.

Negyedóráig haladtunk előre, midőn értesíté vezetőink' sikoltása, hogy a' tigrisek nyomunkban vagynak. Épen egy nádhid előtt valánk, melly folyamon vezetett által. Az indus vezetőknél könnyű volt lebkény járásukkal átmenni, megszokván félelem nélkül átkalandozni ily hidon, melly minden lépés alatt meghajlott és görnyedt. Mélyen alatta, hegyes kövekkel megrakott partjai közt, rohanva zübürgött a' folyam. Linkoln, legényem 's én szerencsésen átmenénk a' hidon, de Wharton még csak közepén járt, nagy bajjal tartván az egyensúlyt, midőn a' tigrisek is kirohantak már a' közel erdőből. Mihelyt bennünket megláttak, felénk ugrottak, iszonyatosan ordítva. Az alatt a' másik partra ért Wharton, mi pedig az előttünk állott szirtre igyekeztünk felkuszni.

Wharton el nem veszté bátorságát 's lélekjelenét, noha a' tigrisek egészen közel valának hozzá. Mihelyt a' másik partra ért, kirántá vadász-kését, elvágá a' hid' köteleit, mellyekkel a' parthoz vala kötve, reménylén, hogy ez által győzhetetlen akadályt vetend az üldöző tigrisek' útjába; de alig vala készen munkájával, midőn látók az anyatigris a' folyamnak rohanni, 's egy ugrással az átszőkést próbálni. Különös látmány vala szemlélni, mint lebegett a' rettenetes állat egy pillantatig az örvény felett. De ezen jelenet villámsebbel változott! Ereje 's nagy szökellése nem volt elég a' két part' távolságára, mert a' mélységbe lezuhant 's a' hegyes köveken ezer darabra szakadt. De ez a' szerencsétlen kimenetel a' him tigrisét épen nem csüggeszté el, 's ennek jobban is sikerült egy hatalmas ugrással áthatni a' mélyen. Mindazáltal csak első talpaival érheté el a' partot, 's oda kapaszkodva lebegett az örvény felett, igyekeztén feljutni. Az indusok ujra elsikolták magukat, mintha minden remény el volna veszve. De Wharton bátran ellene ment a' tigrisnek és egy kést üte szügyébe. Ezáltal a' legnagyobb dühbe hozatván, minden erejét összevevé most, hátulsó lábaival bekapaszkodott a' parti sziklába 's így Whartont czombján megkaphatá; de hős barátom mind e' mellett is megtartá remülhetlenségét; bal kezével megkapott egy faágat, hogy annál erősebben tartózkodhassék, 's még egy erős döfést tón a' tigris' nyakába.

Mind ez egy pillanat' munkája volt. Mindnyájan segedelmére szaladánk: Linkoln felkapá Whartonnak földön heverő puskáját, 's oly kegyetlenül fejére vágott agyával a' tigrisnek, hogy az megszedülvén elveszté tartópontját 's a'

mélységbe hullott. De vele együtt e' szerencsétlen ifju is, ki ütésének nagy erejét fel nem számítván, egyensúlyát elveszté, 's lebukott a' folyamba, hol néhány pillantatig látók még habokkal küzdve a' felületen, de csakhamar örökre elsüllyedett.

J e l b e s z é d.

I Jakab alatt egy igen tanult spanyol követ volt Londonban, ki több mély gondolatok közt mindig azon törte fejét, miképen találhatna fel egy jelbeszédet, melly minden szó 's írás nélkül a' világnak mindennyelvű nemzeteit egybekapcsolná. Egykor panaszkodék a' király előtt, hogy ezen törekvésében egy tudós sem segít neki. Jakab azt felelé, hogy *Aberdeen*-ben (Skótországnak) van egy professor, ki ugyanezen tárgyal foglalatokodik. Egész örömmel tökéle el magát a' spanyol azonnal *Aberdeen*-be utazásra, hogy ezen sympathiai lélekkel megismerkedjék. Hasztalan terjeszté elbe a' király, hogy az út 600 angol mérföld; ő elindult. Vagy akarta vagy nem, tudósítania kellett tehát a' királynak a' tudományos egyetemet, hogy a' követ' kívánságának eleget tegyen, és méltólag fogadja. Az egyetem felettébb nagy zavarba jött, mert ama' professor épen távol vala, még pedig bizonytalan időre, 's mitűn a' követ ünnepélyesen elfogadtatott, megijedtek a' professorok' nyilatkozásán, hogy esztendeig is várni fogja az elutazott professor' visszatérését. Utóljára mesterséggel láttak a' dologhoz. Volt *Aberdeen*-ben egy mészáros, név szerint *Geordi*, egyszemű, de különben szerfelett vig és pajkos ember. Ezt az akkori szokásos professor-köntösbe öltöztetvén, értesíték, miről van a' beszéd, 's jelentvén a' követnek, hogy collegájok megérkezett, nyilvános üléstásra kikeríték parancsát. Akkor a' hallgatóterem' katedrójába ülteték az álprofessort. Mindenki nagy feszülettel várta a' kimenetelt. A' követ méltóságos lépésekkel járult a' pseudo-professorhoz, és felemelé egy ujját; *Geordi* felelet gyanánt felemelt kettőt. Ekkor három ujjat mutat neki a' követ; *Geordi* öklét tartja elbe mérgesen nyujtván ki karját. A' követ egy narancsot huz ki zsebéből, és mutatja; *Geordi* egy darab fekete zabkenyert keres ki zsebéből, 's megelégedve tartja amannak.

A' követ felettébb látszék örvendeni, mélyen meghajtja magát 's elmegy. Mély tisztelettel kérdik a' professorok a' nagy vendéget, mint elégszik meg collegájokkal? „Ó, az feleséges egy ember! kiált ez „többet ér Indiának minden kincseinél! Egy ujjomat mutatám neki, az egy Isten' jelentésére; ő kettőt emel fel az atya' és fia' bizonyosságára. Én három uj-

amat mutatom, a' szent háromság' képeül; ő öklét tartja élémbe, bizonyításaul, hogy ez a' három csak egy. Egy narancsot veszek elő, mint jelképet, hogy az Isten nem csak mindennapi szükségünket kielégíti, hanem az életnek minden édességeivel is megajándékoz; ekkor a' bámulandó nagy férjfü egy darab kenyeret mutat, emlékeztetvén, hogy ez a' valóságos adomány, 's elébb való ama' hiúságnál és fényűzésnél.“ — Mihelyt a' professorok visszavonultak ő excellentiájától, Geordit is elővévék, hogy megtudják tőle, mit jelentett jelbeszéde; de ezt igen nagy haragban lelék. „Ah, ugyan durva goromba ember az a' követ!“ mondá. Először egy ujját mutatá, egyszeműségemre czélozva; de én kettőt mutattam neki, annak jeléül, hogy az én egy szemem többet lát mint kettője. Ekkor három ujját emel fel, azt akarván mondani, hogy nekünk kettőnknek csak három szemünk van. A' méreg majd megevett; de miattatok még is megtartóztatám magamat, és csak vas öklömet mutatám neki, hogy mindjárt ebül jár. Azután egy narancsot vesz elő a' szemtelen, csufofódlólag, mintha mondaná: ilyes mit nem terem szegény, nyomoru, hidegvette hazátok! De ekkor én is mutaték neki egy darab fekete zabkenyeret, hogy én nyalánságára nem vágyok. Ugy segíjen! szeme közé vágтам volna, ha szerencsére jókor el nem távozik.“ —

Mily számtalan ilyenmü resultatuma volna sok tudákos etimologiai, antiquariai, philologiai és statistikai vizsgálatoknak!

N a p l ó .

- October' 25-kén 1808 *Napoleon* a' franczia törvényhozó testet Spanyolországba utazásáról tudósítja, hogy, mint mondá, *Isten' segedelmével* a' spanyol királyt (József öccsét) Mádridban megkoronázza, és sasait Liszabon' erősségein feltűzse.
- 26-kán 1814 az angol kormányzó herczeg köz hírré teszi, hogy mint hannoverai választó a' királyczímet felveszi. — 1694 meghal báró *Puffendorf*, korában nagyhirű filozofus, törvénytanító 's történetvizsgáló; 1764 pedig *Hogarth* Wilmos, angol, minden nemzetbeli gúnyképiróknak (Carricaturmaler) legügyesbika és szürosbika.
- 27-kén 1728 *Cook* James, nagyhirű kőrülevezője a' földnek, születik Yorks-

hireben, Angliában, hol a'tyja vagyontalan földmivelő volt. Ő vala ama' nagy felfedező, ki mindkét földszarki övbe, 's a' délibe, mellyet előtte senki sem ismert, épen három ízben nyomult be; kinek a' déli tengerről 's déli Indiáról a' legelső hiteles tudósításokat, a' csillag- és fűvésztudományokban, ember- és népméretben számtalan felfedezéseket köszönünk; a' tenger- és földabroszok' hibáit kiigazgatta; Ásia 's Amerika közt feltalálta a' tengerszoros; a' pólusnál földet vélvén, a' siberiai partok felé nyomult, de jég által körülfogott, és vissza kelle fordulnia. — Szerencsés természeti ésszel fáradatahatalan munkásságot, nem esőkénő bátorságot és társai' szükségében eleven részvétet párosított. Azonban elmúlasztott nevelése minden tudósság' gyűlölésére tántorítá, kapzsvá, morgóvá 's társaságkerülővé tevő. Az újabb felfedezők' nagy része az ő tanítványai. Utazásait a' németek' részére különösen útítarsa, Forster, dolgozta ki. 1779 a' *Szandwich* szigeteket felfedezvén, *Ovajh'* tolvaj 's ravasz lakosaival negyed magával viszon-gásba keveredvén, agyonverett. Testét darabokra tépték; csak egyes te-teit menthették meg az angolok.

October' 28-kán 1541 V *Károly* császár megveri a' törököket Áfrikában; de flottája szélvész által semmivé tétetvén Algier-nél, táborá majd minden hadszerrel az ellenség' hatalmába kerül; maga a' császár is alig menekedik a' vér-özönből.

- 29-kén 1785 armádánk *Clerfait* alatt meggyőzi a' franczia sánczokat *Mainc*-nál; a' francziák rohanva vonulnak vissza.
- 30-kán 1817. Mindkét vallásu protes-tans községek *Berlinben* együtt ünnepelik előlegesen a' reformatio' harmadik jubileumát azáltal, hogy mindkét vallásu papjaik ugyanazon szertartás szerint osztják ki az Úrvaesorát.
- 31-kén 1813. *Hanau* a' szövetséges hadnép által kiürítetik 's a' francziák által elfoglaltatik, végre a' bajorok által jeles megrohanással, *Wrede'* vezérlete alatt, újra elfoglaltatik.

POZSONYBAN.

Ifj. Schmid Anta' betűjével és költségén.